

DEBATT

Rådene våre spiller inn på godt og vondt

Er du voksen og skal gi råd til unge som skal velge videregående opplæring? Tenk deg litt om, er Hans Martin Moxnes sitt råd.

PÅ MANDAG

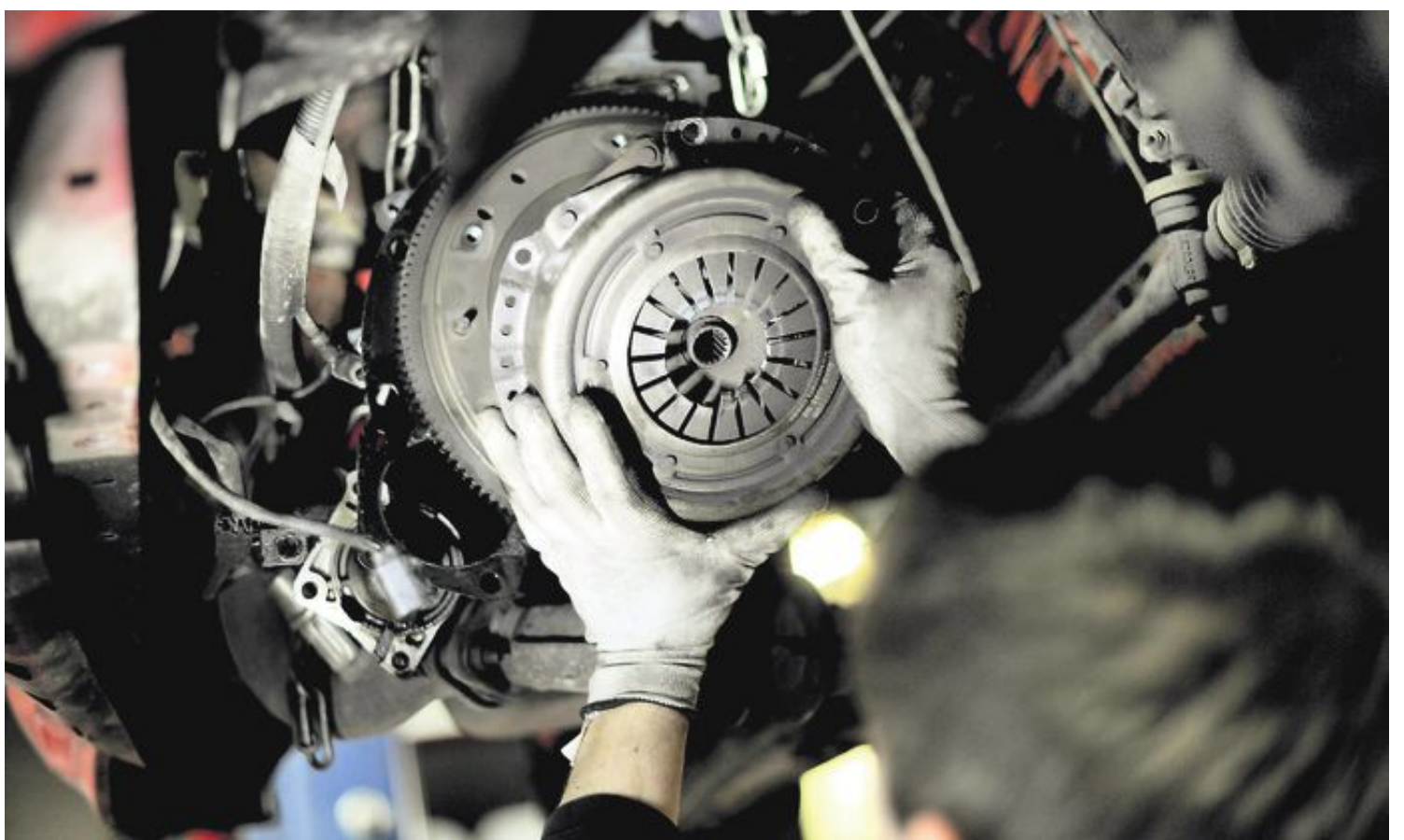
HANS MARTIN MOXNES

direktør for Entreprenørforeningen Bygg - Anlegg (EBA) og BA-spaltist.

Ved et årsskifte er det mange som legger planer for hva det nye året skal bringe. Stumpe røyken, trene mer, tilbringe mer tid med familie og venner, flytte eller bytte jobb - planene og forsettene kan være så mange. Fellesnevneren for alle de tankene vi gjør oss om forandring i tilværelsen, er basert på ønsket om å leve gode liv.

■ Hva alle disse individuelle ønskene og målene resulterer er nok så som så. Men noen av oss er faktisk pålagt å gjøre valg som kan få avgjørende betydning for den enkeltes fremtid. Jeg tenker da spesielt på de knapt 70.000 ungdommene som til sommeren avslutter ti år på grunnskolen, og som innen 1. mars må gjøre sitt valg av videregående opplæring.

■ I 2018, som av regjeringen ble bestemt skulle være «Yrkesfagenes år», var det for første gang på lenge flere som søkte seg til yrkesfag enn til studiespesialisering. Innsatsen som over mange år er gjort for å øke tilgangen på fagarbeidere, både til offentlig sektor og privat næringsliv, har med andre ord gitt resultater. Trenden er positiv i et land

YRKESFAG VOKSER: 2018 var det første året på lenge at flere søkte seg til yrkesfag enn til studiespesialisering. - Like fullt kan det være tøft for en 15-åring å velge yrkesfag når flertallet i vennegjengen ikke gjør det, skriver Hans Martin Moxnes.

FOTO: NTB / SCANPIX

med stor mangel på yrkesfaglig kompetanse.

■ Like fullt kan det være tøft for en 15-åring å velge for eksempel helsefag eller bygg- og anleggsteknikk, ikke minst når flertallet i vennegjengen søker videregående opplæring som gir studiekompetanse. Spesielt i og rundt de store byene har yrkesfagene lavere anseelse og aksept.

■ De som uttrykker skepsis til yrkesfag har rett på ett punkt: Gjennomføringsgraden er lavere enn blant elever som velger studiespesialisering. Når det fortsatt er for mange som faller fra, skyldes det blant annet at opplæringen i allmennfag, f.eks. norsk, engelsk og matematikk, antakelig er mer omfattende enn den behøver å være. Derfor blir det nå tatt grep for å vri utdanningen mot tidligere spesialisering på det feltet eleven ønsker å bli fagarbeider i. Ut-plassering i praksis i en bedrift eller på en institusjon er et viktig virkemiddel for å styrke elevenes lyst og motivasjon for å fullføre utdanningen.

■ Hordaland fylkeskommune har nylig gjennomført en undersøkelse blant yrkesfagelevne i fylket som viser at de mange negative mytene om opplæringen ikke stemmer. Blant elever som vil bli fagarbeidere i bygg og anlegget gir det store flertallet uttrykk for stor grad av tilfredshet både med undervisningen, lærernes kompetanse og utstyret som benyttes på skolene for å lære fagene. Over 90 prosent sier at de er motivert til å lære i bedriften i svært eller nokså stor grad, før de tar fatt på læretiden. Også blant dem som har begynt i lære er trivselen høy, både med arbeidsplassen, arbeidsoppgavene og i forhold til kollegaene. Kun et lite mindretall har «en sjelden gang» opplevd å bli mobbet, og seksuell trakassering forekommer praktisk talt ikke.

■ En elev som gjennomfører skolegangen og begynner i lære som tømrer, betongfagarbeider eller et av de andre byggfagene, blir med andre ord tatt godt vare der hun eller han blir ansatt. De møter kvalifiserte opplæringsledere og får en plan og veiledning

som gjør læretiden utviklende, de lærer om helse, miljø og sikkerhet for seg selv og sine kollegaer, og de følges tett opp av medarbeidere på «sitt» opplæringskontor. Frafallet blant lærlinger som har fått kontrakt via Byggopp Hordaland er under fem prosent. Også for «voksne» lærlinger, det vil si folk som har prøvd litt forskjellig før de begynner i et byggfag, er det svært få som ikke står utdanningsløpet frem til fagbrev.

■ Utdanning koster, men i motsetning til en elev som tar studiespesialisering får en lærling lønn i læretiden. Og når denne er over vil de aller fleste få tilbud om fast jobb. Gode bedrifter som satser på utdanning av lærlinger får «betalt» i form av tilgang på fagarbeidere de kjenner og som de vet kan gjøre nytte for seg, men de har ingen garanti for at den enkelte med fagbrevet i hånden velger å begynne i en annen bedrift. Uansett kan en fersk fagarbeider i bygg og anlegg se frem til en jobb der man får brukt det man har lært - og motta god lønn. Når

tiden er inne for å etablere seg med egen bolig, vil det som regel kunne skje uten en tyngende studiegjeld som ballast.

■ I den prosessen 15-åringen gjennomgår i sitt valg av videregående opplæring er det (heldigvis) ikke bare det som er populært i vennegjengen som teller. Vår erfaring er at rådgiverne på ungdomsskolene gjør en god jobb med å skissere muligheter og å skape interesse for fag eleven selv ikke kjenner særlig til. Og selvsagt vil oppfatningene til foreldre eller andre foresatte spille inn - på godt og vondt.

■ Du som leser dette innlegget står kanskje i den situasjonen at du skal gi et barn eller barnebarn råd om veien videre fra ungdomsskolen. Mitt råd til deg er at du tenker deg litt om, og lar den unge få uttrykke sine tanker før du sier din mening. Dette handler ikke om deg selv - men om et valg som skal legge grunnlag for at han eller hun skal kunne oppfylle sine drømmer og leve gode liv!